

POLITEXNIKUM O'QUV MUASSASALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV TIZIMLARI

Termiz davlat muhandislik va
agrotexnologiyalar universiteti
stajyor-o'qituvchi, **Abduqahorov No'monbek**
Email. abduqahorovnomonbek@gmail.com

Denov 3- son politexnikumi
Kasbiy ta'lim bo'yicha direktor o'rinbosari
Mirzayev Shaxobiddin

ANNOTATSIYA Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida, xususan politexnikumlar misolida, zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Raqamli transformatsiya sharoitida boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish, strategik yondashuvlar, innovatsion boshqaruv modellarining (Agile, Lean) o'rni, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositasida ta'lim jarayonini samarali tashkil etish masalalari ko'rib chiqilgan. Maqolada zamonaviy boshqaruvning afzalliklari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar bayon etiladi. Tahlillar orqali ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda zamonaviy boshqaruv tizimlarining tutgan o'rni asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Xodimlar, motivatsiya, ta'lim, boshqaruv, salomatlik, muhit;

Annotation. This article in educational management, a theoretical and practical technical analysis of the creation of modern management systems on the example of policy. The issues of optimizing digital transformation management processes, strategic production, the role of innovative management (Agile, Lean), and effective organization of the educational process, including information and communication technologies, are considered. The article describes the characteristics of modern

management, existing problems and proposals for their elimination. The analysis substantiates the role of modern management systems in quality and safety control.

Key words. Personnel, motivation, training, management, health, environment;

KIRISH So‘nggi yillarda dunyo bo‘ylab ta‘lim sohasida keskin o‘zgarishlar kuzatilmoqda. Globallashuv, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi, yangi pedagogik yondashuvlar va mehnat bozoridagi talablarning o‘zgarishi ta‘lim muassasalariga bo‘lgan yondashuvni tubdan o‘zgartirishni talab qilmoqda. Ayniqsa, kasb-hunar ta‘limi tizimi – texnikum va kollejlarda zamonaviy boshqaruv tizimlarini shakllantirish dolzarb masalaga aylanmoqda. Ta‘lim tizimining samaradorligi ko‘p jihatdan boshqaruv jarayonlarining qanday yo‘lga qo‘yilganiga bog‘liq. An‘anaviy boshqaruv yondashuvlari bugungi kunda zamon talablariga javob bera olmayapti.

Ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish, tezkor muloqot, shaffoflik, natijadorlik, raqobatbardoshlik kabi ko'rsatkichlarni ta'minlash uchun zamonaviy boshqaruv uslublari – strategik rejalashtirish, raqamli boshqaruv, sifat menejmenti tizimlari, innovatsion va modulli yondashuvlar zarur bo'lmoqda. Masalan, UNESCO, OECD kabi xalqaro tashkilotlar ta'limda boshqaruv tizimlarining modernizatsiyasiga alohida urg'u bermoqda. Jahon tajribasida Finlyandiya, Janubiy Koreya, Singapur singari mamlakatlarda raqamli va analitik boshqaruv yondashuvlari orqali ta'lim samaradorligi keskin oshgan. O'zbekiston ham 2030-yilgacha mo'ljallangan "Ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi"da ta'lim muassasalarini boshqarishning raqamli va innovatsion modellarini joriy etishni ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilagan. Bugungi kunda ko'plab texnikumlarda elektron jurnal, onlayn reyting tizimlari, Learning Management System (LMS), avtomatlashtirilgan hujjatlashtirish tizimlari tatbiq qilinmoqda. Biroq, bu jarayonlarda tizimli yondashuv yetarli darajada yo'lga qo'yilmagan, AKT savodxonligi, texnik bazaning zaifligi, kadrlar salohiyati kabi muammolar mavjudligicha qolmoqda. Shuningdek, zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etishda xalqaro tajribalardan foydalanish, milliy modelni shakllantirish va bu boradagi qonunchilik asoslarini kuchaytirish ham muhim sanaladi. Shu bois, ushbu maqolada ta'lim muassasalarida, xususan politexnikumlar misolida, zamonaviy boshqaruv tizimlarining o'rni, afzalliklari, joriy etish yo'llari, mavjud muammolar va taklif etilayotgan yechimlar ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Maqola zamonaviy boshqaruv mexanizmlarining ta'lim sifati va samaradorligiga ta'sirini chuqurroq o'rganishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA NATIJALARI. Zamonaviy boshqaruv tizimining asosiy yo'nalishlari Zamonaviy ta'lim muassasasida boshqaruv jarayonlari ko'p qirrali va kompleks xarakterga ega bo'lib, ular nafaqat tashkiliy-menejment jihatlarni, balki texnologik, ijtimoiy va psixologik omillarni ham qamrab oladi. Ushbu bo'limda ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan asosiy zamonaviy boshqaruv yondashuvlari haqida batafsil to'xtalib o'tamiz.

Стратегик boshqaruv. Strategik boshqaruv – bu tashkilotning uzoq muddatli rivojlanish yo‘nalishini belgilovchi boshqaruv shaklidir. Ta’lim muassasalarida bu yondashuv orqali o‘quv dasturlarini mehnat bozori ehtiyojlariga moslashtirish, xalqaro standartlarga uyg‘unlashtirish, raqobatbardoshlikni ta’minlash kabi maqsadlar ko‘zlanadi. Misol uchun, ko‘plab rivojlangan mamlakatlarda kollej va texnikumlar o‘z faoliyatlarini 5–10 yillik strategik rejalar asosida yuritadi. Bu rejalar ichida innovatsiyalarni joriy etish, kadrlar malakasini oshirish, axborot texnologiyalariga sarmoya kiritish kabi ustuvor yo‘nalishlar mavjud. O‘zbekistonda ham 2030-yilgacha bo‘lgan Milliy strategik rivojlanish dasturlarida ta’limda strategik boshqaruv modelini joriy etish ko‘zda tutilgan.

Innovatsion boshqaruv yondashuvlari. So‘nggi yillarda biznes va IT sohasidan ta’lim tizimiga ko‘chgan Agile va Lean management metodologiyalari o‘z samaradorligini ko‘rsatmoqda. Agile yondashuvi tezkor qarorlar qabul qilish, kichik jamoalarda ishlash va o‘zgaruvchan sharoitlarga moslashuvchanlikni ifodalaydi. Lean yondashuvi esa resurslarni tejash va foydali natijaga yo‘naltirilgan boshqaruvni nazarda tutadi. Masalan, ta’lim jarayonida kichik guruhlarda loyiha asosida ishlash, talabalarning “feedback” asosida baholanishi, o‘qituvchilarning o‘z faoliyatini tahlil qilib, doimiy takomillashtirib borishi — bu metodologiyalarni real amaliyotda qo‘llashga misoldir.

Raqamli boshqaruv tizimlari (e-Management). Raqamli transformatsiya bugungi kunda ta’lim muassasalarini boshqarishda muhim o‘rin tutmoqda. Raqamli boshqaruv — bu muassasa faoliyatini elektron axborot tizimlari yordamida rejalashtirish, nazorat qilish va tahlil qilish jarayonidir.

Raqamli boshqaruv vositalariga quyidagilar kiradi: LMS (Learning Management Systems) – Moodle, Google Classroom, EduPage kabilar orqali dars jarayonini boshqarish, topshiriqlarni nazorat qilish va natijalarni avtomatik baholash.

Elektron hujjatlashtirish tizimlari – elektron jurnal, talaba reytingi, o‘qituvchi faoliyati statistikasi. CRM tizimlari – talabalar bilan ishlashda aloqalarni boshqarish (xabarnomalar, shikoyatlar, so‘rovnomalar). BI vositalari (Business Intelligence) – statistik ma’lumotlar asosida qaror qabul qilish (Power BI, Google Data Studio va h.k.).

Bu tizimlar orqali boshqaruv jarayonlari avtomatlashtiriladi, insoniy omillarga bog‘liqlik kamayadi va shaffoflik ta’minlanadi.

Sifat menejmenti tizimlari (Quality Management Systems). Zamonaviy boshqaruvda sifatni doimiy nazorat qilish va oshirib borish muhim omil hisoblanadi. Ta'lim muassasalari uchun xalqaro sifat menejmenti standartlari, xususan ISO 21001:2018 (ta'lim muassasalari uchun maxsus ishlab chiqilgan) standarti asosida tizimlar joriy etilishi maqsadga muvofiq.

Tashkiliy-iqtisodiy va inson resurslarini boshqarish. Zamonaviy boshqaruvda tashkilotdagi inson kapitali — eng muhim resurs hisoblanadi. Ta'lim muassasasida o'qituvchilar, metodistlar, laborantlar, IT mutaxassislari kabi xodimlar motivatsiyasini oshirish, malakasini yangilab borish, hamjihatlikda ishlash muhitini yaratish boshqaruvning eng muhim vazifasidir. Shuningdek, moliyaviy resurslarni samarali boshqarish, grantlar, homiylik, davlat va xususiy sheriklik asosida qo'shimcha moliyalashtirish manbalarini jalb etish zamonaviy muassasaning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki Zamonaviy ta'lim muassasasida boshqaruv tizimlarini takomillashtirish nafaqat davr talabi, balki ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiluvchi muhim omildir. Maqolada ko'rib chiqilganidek, strategik yondashuvlar, raqamli boshqaruv tizimlari, sifat menejmenti va innovatsion metodologiyalar (Agile, Lean) ta'lim muassasasini boshqarishda samarali natijalar berishi mumkin. Raqamli transformatsiyaning chuqurlashuvi boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish, shaffoflikni ta'minlash, resurslardan oqilona foydalanish va talaba-o'qituvchi munosabatlarini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Shu bilan birga, raqamli savodxonlik, infratuzilma zaifligi, malakali kadrlar yetishmasligi kabi muammolar ushbu tizimlarning to'liq ishlashiga to'sqinlik qilmoqda.

Shu bois, quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. Ta'lim boshqaruvida strategik yondashuvlarni joriy etish, ya'ni har bir muassasa o'zining aniq rivojlanish yo'l xaritasiga ega bo'lishi kerak.

2. Raqamli texnologiyalar asosida integratsiyalashgan boshqaruv tizimlarini (LMS, CRM, BI) bosqichma-bosqich joriy etish.
3. Xodimlar, ayniqsa boshqaruv bo'g'inidagi mutaxassislar uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish, jumladan, IT va boshqaruv sohalarida.
4. Xalqaro standartlar asosida sifat menejmenti tizimini joriy etish, xususan ISO 21001 talablariga asoslanish.
5. Grantlar, davlat-xususiy sheriklik, texnoparklar bilan hamkorlik orqali moliyaviy va texnik baza mustahkamlanishi.

Yakuniy natijada, politexnikumlar va boshqa kasb-hunar ta'lim muassasalarida zamonaviy boshqaruv tizimlarini samarali tatbiq etish nafaqat o'quv jarayonini, balki butun ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini ta'minlaydi. Ushbu jarayon uzluksiz yangilanib boradigan, tahliliy yondashuvga asoslangan va zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashgan bo'lishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ulmasovna, D.M.(2022). Pedagogikaning dolzarb muammolari. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(10), 211-212.
2. Kholida, S., Akhrarova, Z., Mamura, D., Gulbakhor, I., & Kadamboy, M. (2019). Modular teaching technology based on scientific activity.
3. Ulmasovna, D. M., & Jamshidovna, F. F. (2022). Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish. pedagog, 1(1), 155-159.
4. Kazakova, S. (2023). Boshlang 'ich ta'limda "tarbiya" darslarini tashkil etishda innovatsion yondashuvlar. Yangi O'zbekiston pedagoglari axborotnomasi, 1(1), 18-22.
5. Abdurahmonova, I., & Sharifova, Z. (2023). Umumiy o 'rta va o 'rta maxsus ta'limda "tarbiya" fanini o 'qitishda tarbiyaviy treninglardan foydalanish. Yangi O'zbekiston pedagoglari axborotnomasi, 1(1), 13-17.

6. Dehkanova, M. (2021). Issues to increase the efficiency of pedagogical activity in higher education. *Sciences of Europe*, (72-2), 54-56.
7. Ulmasovna, D. M. M., & Qizi, R. M. Q. (2023). Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijtimoiy-madaniy kompetentligini rivojlantirish. ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali, 3(4), 52-56. Tashkent Medical Academy Volume 4 | TMA Conference | 2023 Integration of Science, Education and Practice in Modern Psychology and Pedagogy: Problems and Solutions Zamonaviy psixologiya, pedagogikada fan, ta'lim va amaliyot integratsiyasi: muammo va yechimlar 919 May 6 <https://tma.uz/> International Scientific and Practical Conference
8. Ахмедова, М. (2017). Педагогик конфликтология. Ўқув қўлланма, 2016.
9. Axmedova, M. T. (2014). *Pedagogik konfliktologiya*. T.: TDPU.
10. Akhmedova, M. T., Umarova, M. K., & Polatova, M. S. (2022). THE ROLE OF MODERN METHODS AND TECHNOLOGIES IN IMPROVING THE EFFICIENCY OF THE SOCIAL SERVICES SYSTEM IN THE COUNTRY. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(11), 784-787.
11. Akmedova, M. T., & Ugli, J. D. E. (2022). Representations are EmotionalPsychological Visual Images of Reality. *European Multidisciplinary Journal of Modern Science*, 5, 188-192.
12. Akhmedova, M., Narmetova, Y., & Alisherov, B. (2021). Catigories of person in conflict and methods of conflict resolution in the occurrence of conflicts between medical personnel.
13. Нарметова, Ю. (2020). Актуальные проблемы организации психологической службы у больных с психосоматическими заболеваниями.
14. Нарметова, Ю. (2020). Оила хотиржамлиги-болалардаги психосоматиканинг олдини олиш омили сифатида. Бола ва замон.
15. Нарметова, Ю. К. (2023). ВИДЫ ПСИХОСОМАТИЧЕСКИХ РАССТРОЙСТВ И ИХ ХАРАКТЕРИСТИКА У ДЕТЕЙ. *Gospodarka i Innowacje.*, 33, 221-224.

16. Мелибаева, Р. Н. (2018). Проблема умственного развития в трудах психологов советского периода. In International scientific review of the problems and prospects of modern science and education (pp. 127-129). 17. Nasirovna, M. R. (2022). THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL DIAGNOSIS IN CLINICAL PRACTICE. Conferencea, 4-6.
18. Мелибаева, Р. (2018). ТАЛАБАЛАР ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ПСИХОЛОГИК МЕХАНИЗМЛАРИ.
19. Karimovna, N. Y., Nasirovna, M. R., Tursunaliyevna, A. M., Abduvaliyevna, A. N., & Ravshanovna, U. S. (2023). Psychodiagnostics of psychosomatic diseases. Journal of Survey in Fisheries Sciences, 10(2S), 2903-2911.